

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการเรียบเรียงและบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ในรูปแบบวงดนตรีคอมโบ To Apply Music Theory in the Arranging and Performance of Southern Isan folk Songs in the form of Combo Band.

จิราณวัฒน์ ขันจันทร์¹ และเกษมา ศิริมุกดากุล²

Jiranuwat Khuntajan¹ and Kasama Sirimukdakul²

^{1,2}อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

^{1,2}Lecturer from the Faculty of Education Rajabhat Buriram University

Corresponding Author Email: aj.kobbru@gmail.com

Received: 17 September 2021

Revised: 29 October 2021

Accepted: 4 November 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียบเรียงและการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้แบบดั้งเดิม และ 2. เพื่อประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการเรียบเรียงและบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ในรูปแบบวงดนตรีคอมโบ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง มีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 3 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียบเรียงและการบรรเลงแบบดั้งเดิม ปัจจุบัน มีรูปแบบการผสมวงอยู่ 2 ลักษณะคือ วงกันตรึม และวงมโหรี วงดนตรีทั้ง 2 รูปแบบนี้จะเน้นการบรรเลงทำนองหลักของบทเพลง ไปพร้อมกับเครื่องประกอบจังหวะและการขับร้อง ทำนองประกอบ เสียงประสานมีในบางโอกาส พื้นผิวดนตรีเป็นดนตรีแนวเดียว การแสดงแต่ละครั้งจะลำดับเพลงประกอบด้วย 1.1) เพลงครุ เป็นเพลงแรกของงาน ใช้เพลงจังหวะช้าเพื่อแสดงความเคารพครูบาอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1.2) เพลงขับกล่อม ใช้จังหวะปานกลาง 1.3) เพลงสนุกสนานใช้เพลงจังหวะเร็ว 1.4) เพลงลา ใช้บรรเลงเป็นเพลงสุดท้ายของงาน วงกันตรึมนิยมบรรเลงในงานรื่นเริง วงมโหรีนิยมบรรเลงในงานที่เป็นทางการ งานพิธีกรรม ทั้งงานมงคล และอวมงคล และ 2) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการเรียบเรียงและบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ ทำได้โดยหาจุดร่วมระหว่างอัตลักษณ์ ดนตรีพื้นบ้าน และหลักทฤษฎีดนตรีสากล เน้นความโดดเด่นของทำนองหลัก สร้างเสียงประสาน พื้นหลัง บทนำ บทเชื่อม บทจบ การดำเนินคอร์ด และการสอดทำนอง แล้วจัดองค์ประกอบดนตรีให้เหมาะสม ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึง รูปแบบการเรียบเรียง และการบรรเลงของดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้แบบดั้งเดิม และวิธีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลทำให้เกิดเพลงพื้นบ้านอีสานใต้ในอีกหนึ่งมิติเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้และสืบทอดต่อไป

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, ทฤษฎีดนตรีสากล, เพลงพื้นบ้านอีสานใต้, วงดนตรีคอมโบ

Abstract

This research consists purposes 1. to examine composition and performance of traditional Southern Isan folk songs and 2. to apply music theory in the composition and performance of Southern Isan folk songs in the form of combo band. is a qualitative research There are research tools, namely structured and unstructured interviews There were 3 research target groups who came from a specific selection. Then use the information gathered from various related documents and interviews for content analysis. The results showed that 1) the common composition and performance of traditional Southern Isan folk songs were the mixture of two ensembles, namely Kantruem and Mahori. These two ensembles focused on playing the main melody of the

song along with rhythmic instruments and chorus while other elements such as accompany melody and harmony were occasionally performed. The characteristic of musical texture was monophonic. The arrangement of the songs in each performance was as follows: 1.1) Slow-tempo songs which were always played as the first song for paying respect to teachers and sacred things, 1.2) Medium-tempo songs, 1.3) Fast-tempo songs which were performed to entertain the listeners, and 1.4) The final songs which were performed at the end of the performance. In terms of performance occasion, Kantruem ensemble was popular in festive event while Mahori ensemble was performed in formal events either auspicious or inauspicious, and 2) the application of music theory in the composition and performance of Southern Isan folk songs can be done by finding a common ground between folk music identities and music theory emphasizing on the distinctiveness of the main melody, creating chords, background, intro, link, ending, chord progression, and melody and, then, arranging the music composition accordingly. As a result, the findings revealed the composition model and performance of traditional Southern Isan folk songs and the method of applying music theory to create a different aspect of Southern Isan folk songs for the benefit of further learning and inheritance.

Keywords: Application, Music Theory, Southern Isan Folk Songs, Combo Band

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนด้านดนตรีในปัจจุบันนี้มีความหลากหลาย และกระจายอยู่ทั่วไปในทุกภูมิภาค รวมถึงในเขตภาคอีสานตอนใต้ของไทย ซึ่งนับได้ว่าเป็นภูมิภาคที่มีวัฒนธรรมทางด้านดนตรี ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว อีกทั้ง ดนตรียังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมต่าง ๆ ในเขตอีสานใต้ การจัดการศึกษาดนตรีจึงควรที่จะมีการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสภาพแวดล้อมทางสังคม รวมถึงกระตุ้นให้ผู้เรียนนั้นสามารถปรับตัวให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี และนำไปสู่ผลของการจัดการศึกษาด้านดนตรีที่มีประสิทธิภาพ

เพลงพื้นบ้านคือเพลงที่ชาวบ้านใช้ร้องหรือเล่นกันในโอกาสต่าง ๆ ตามประเพณี ต้นกำเนิดของเพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่มีลักษณะเรียบง่าย และเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามยุคสมัยเพลงพื้นบ้านก็มีวิวัฒนาการในรายละเอียดของดนตรีเพิ่มมากขึ้นตามบริบทของแต่ละพื้นที่ เพลงพื้นบ้านในภาคอีสานมีลักษณะการเล่นอยู่ 2 ลักษณะ คือ แบบลาวและแบบกัมพูชา ซึ่งหากศึกษาให้เข้าใจแล้วนั้นอาจทำให้เกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านดนตรีของประเทศได้ (พิชชาณัฐ ตู้อินดา, 2558, น.13) ในการจัดการเรียนรู้ดนตรีในเขตภาคอีสานตอนใต้ หากได้มีการนำเพลงพื้นบ้านมาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนแล้ว จะสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีของผู้เรียนตามสภาพแวดล้อมนั้น แต่ต้องดำเนินไปบนหลักและวิธีการที่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมดั้งเดิมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างเหมาะสม อันจะส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ให้อยู่คู่กับสังคมภายใต้การเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมอันไร้ขีดจำกัดได้อย่างยั่งยืน

การผสมผสานดนตรีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างยุคสมัยกัน และเครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างชาติพันธุ์กัน นับเป็นดนตรีร่วมสมัยซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกยุค ผ่านการสร้างสรรค์ทางดนตรีด้วยวิธีการผสมผสาน ทั้งบทเพลง เครื่องดนตรี รวมถึงภาษาที่ใช้ในบทเพลงด้วย (Sirindhon Music Library, 2019) การนำทฤษฎีดนตรีสากลไปประยุกต์ใช้กับดนตรีในวัฒนธรรมอื่น ต้องหาจุดเชื่อมโยงที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดวิธีการ และมีมิติความสัมพันธ์จากการผสมผสานวัฒนธรรมนำไปสู่การเรียนรู้และสร้างสรรค์ทางดนตรี ดังที่ ชูวิทย์ ยุระยง, วิษณุลัมภ์ เหล่าวานิช และสการวู้ง สายบุญมี (2563) ได้กล่าวถึงแนวทางการผสมผสานดนตรีไทยและดนตรีสากลในบทเพลง “เกษตร-กษัตริย์” บทเพลงพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม

บรมราชกุมารี ว่า วิธีการผสมผสานดนตรีไทยและดนตรีสากลในบทเพลง “เกษตร-กษัตริย์” นั้นมีกระบวนการเริ่มจากการประพันธ์เบื้องต้น สำหรับดนตรีไทย การผสมผสานดนตรีสากล ปรับความสมดุลระหว่างดนตรีไทยและดนตรีสากล การเพิ่มมิติของเสียงจากเพลงไทย การเลือกใช้เสียงเพื่อให้เกิดความกลมกลืน การเพิ่มแนวรับและการสอดทำนอง การควบคุมลักษณะเสียง และวิธีการอื่น เช่นการสอดทำนอง และการเล่นประสานแนวร้องของเพลงไทย โดยมีแนวคิดหลักในการผสมผสานคือ การให้ความสำคัญกับวงดนตรีไทยเป็นหลัก ไม่ทำลายคุณลักษณะด้านบันไดเสียงตามหลักการของดนตรีไทย

ดังนั้น จากที่กล่าวมา สะท้อนให้เห็นถึงนัยยะสำคัญของการผสมผสานวัฒนธรรมทางดนตรี ผ่านกระบวนการคิด และการประยุกต์ใช้หลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การสร้างสรรค์ดนตรีในมิติใหม่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในเพลงพื้นบ้านอีสานใต้ ในด้านการเรียบเรียงดนตรีและการบรรเลงในรูปแบบวงดนตรีคอมโบ้เพื่อให้ได้แนวทางในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในเพลงพื้นบ้านอีสานใต้ที่เหมาะสม และสามารถนำแนวทางที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนด้านดนตรีอันจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้เพลงพื้นบ้าน ผ่านกระบวนการและวิธีการทางดนตรีสากล รวมถึงเป็นการอนุรักษ์ทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานใต้ในอีกหนึ่งมิติให้อยู่คู่กับสังคมแห่งการเรียนรู้ดนตรีสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียบเรียงและการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้แบบดั้งเดิม
2. เพื่อประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการเรียบเรียงและบรรเลงดนตรีเพลงพื้นบ้านอีสานใต้ในรูปแบบวงดนตรีคอมโบ้

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยมีกรอบแนวคิด คือ การเชื่อมโยงองค์ความรู้ในด้านเนื้อหาทางดนตรีจากเพลงพื้นบ้านกับองค์ความรู้ด้านทฤษฎีดนตรีสากล ซึ่งมีวิธีดำเนินการและขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ นักดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) นายพิทยา นิลสุข 2) นายจักรพันธ์ บุญเต็ม และ 3) นายฤทธิชัย บุญสม ซึ่งคัดเลือกด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง โดยมีประเด็นที่ศึกษา คือ รูปแบบการเรียบเรียงและการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้แบบดั้งเดิม บทบาทหน้าที่และการนำดนตรีไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ ของชุมชน และลักษณะการผสมวงและการวางโครงสร้างแนวทำนองให้กับเครื่องดนตรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) จากเอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างและการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์หลักทฤษฎีดนตรีสากลเพื่อนำมาใช้ในการเรียบเรียงบทเพลงพื้นบ้านอีสานใต้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการเรียบเรียงและบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ในรูปแบบวงดนตรีคอมโบ้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียบเรียงและการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้แบบดั้งเดิม

ผลการวิจัยพบว่า ดนตรีพื้นบ้านอีสานได้อยู่คู่กับชาวอีสานได้มายาวนาน มีบทบาททางสังคมที่สำคัญต่อการดำเนินวิถีชีวิตของกลุ่มชนในพื้นที่อีสานใต้ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ รวมถึงการมีบทบาทในการสร้างสุนทรียศาสตร์ให้กับคนในสังคม วงดนตรีอีสานใต้ที่พบได้ในปัจจุบันนั้น มีอยู่ด้วยกัน 2 รูปแบบการผสมวง คือ วงกันตรึม และวงมโหรีอีสานใต้ ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบนี้เป็นรูปแบบวงดนตรีแบบดั้งเดิม ในบางครั้งการนำดนตรีอีสานใต้ไปบรรเลงในงานต่าง ๆ อาจมีเพียงขอบรรเลงประกอบกับการร้อง เรียกว่า การขับเจรียง นอกจากวงดนตรีใน 2 รูปแบบที่กล่าวมานั้น ปัจจุบันได้มีการนำเอาเครื่องดนตรีสากลมาร่วมบรรเลงในการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานได้อีกด้วย ส่วนวิธีการบรรเลงนั้น มีการจัดลำดับของเพลงต่าง ๆ เป็นชุด โดยมีการลำดับเพลงที่ใช้ในการแสดง ได้แก่ 1) เพลงไหว้ครู เป็นเพลงที่ใช้แสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นิยมใช้ทำนองเพลง “จำปีจำปา” ซึ่งเป็นเพลงจังหวะช้า การบรรเลงจะบรรเลงประกอบการขับร้อง โดยคำร้องอาจมีการด้นสดในงานแต่ละงาน หรือผู้ขับร้องอาจจะเตรียมแต่งคำร้องสำหรับงานนั้น ๆ ไว้ล่วงหน้า การบรรเลงเพลงไหว้ครูยังถือเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ในการแสดงครั้งนั้น ๆ อีกด้วย ในบางโอกาสมีการรำประกอบด้วย 2) เพลงจังหวะปานกลาง ซึ่งรวมถึงเพลงที่มีจังหวะค่อนข้างเร็วด้วย ในบางโอกาสอาจมีการรำประกอบเพื่อความสวยงาม ความเร็วของเพลง เมื่อเทียบกับลักษณะอัตราความเร็วของเพลงในดนตรีสากล จะเท่ากับ (Allegretto) 3) เพลงจังหวะเร็ว เพลงจังหวะเร็วจะนิยมใช้บรรเลงเพื่อความสนุกสนาน เมื่อเทียบกับลักษณะอัตราความเร็วของเพลงในดนตรีสากลจะเท่ากับ (Allegro) และ 4) เพลงลา คือเพลงที่ใช้บรรเลงในช่วงท้ายของการแสดง อาจจะใช้เพียง 1 เพลง หรือมากกว่า ใช้ได้ทั้งเพลงจังหวะช้า ปานกลาง หรือเร็ว การเรียบเรียงดนตรีเป็นพื้นผิวแบบดนตรีทำนองเดียว (Monophony) วิธีการบรรเลงนั้น เป็นการบรรเลงแบบดนตรีทำนองเดียวไปพร้อมกัน (Unison) โดยมีการบรรเลงทำนองหลักควบคู่กับเครื่องประกอบจังหวะและมีการล้อทำนอง สอดทำนองรวมถึงการใช้โน้ตที่เป็นเสียงประสานบ้างแต่ไม่มากบางครั้งอาจมีการขับร้องประกอบด้วย

2. การประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการเรียบเรียงและบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ในรูปแบบวงดนตรีคอมโบ้

ผลการวิจัยพบว่า จากผลการวิจัยในขั้นที่ 1 เห็นได้ว่าดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้แบบดั้งเดิม ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของแนวทำนองหลัก กับกระสวนจังหวะ รวมถึงการสอดทำนอง และเสียงประสาน การประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการเรียบเรียงบทเพลงพื้นบ้านอีสานใต้จึงเริ่มจากการเลือกบทเพลงพื้นบ้านอีสานใต้จำนวน 3 บทเพลง ดังนี้

- 1) เพลงจำปีจำปา เป็นเพลงจังหวะช้า ใช้เป็นเพลงไหว้ครู หรือเพลงลาได้ตามความเหมาะสมของงาน

ภาพประกอบ 1 ทำนองเพลง จำปีจำปา

- 2) เพลงตรู เป็นเพลงจังหวะปานกลาง ใช้เป็นเพลงสำหรับฟังหรือประกอบการแสดง

เพลงตรู

ภาพประกอบที่ 2 ทำนองเพลง ตรู

3) เพลงดาชาดริย เป็นเพลงจังหวะเร็ว มักใช้เป็นเพลงเพื่อความสนุกสนาน
บางครั้งใช้ประกอบการแสดงโชว์การฟ้อนรำในท่าที่สนุกสนาน สามารถนำไปใช้เป็นเพลงลาได้ตามความเหมาะสมของงาน

เพลงดาชาดริย

ภาพประกอบที่ 3 ทำนองเพลง ดาชาดริย

ในส่วนของทฤษฎีดนตรีสากลที่เกี่ยวกับการเรียบเรียงดนตรีที่ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำเสนอพร้อมตัวอย่างบางส่วนจากสกอทั้ง 3 บทเพลง ได้ดังต่อไปนี้

1) การเคลื่อนที่ของแนวทำนอง (Motion) ซึ่งประกอบด้วยการเคลื่อนทำนองแบบตามขั้น (Conjunct Motion) การเคลื่อนทำนองแบบข้ามขั้น (Disjunct Motion) และทิศทางการเคลื่อนที่ซึ่งประกอบด้วยการเคลื่อนที่ในทิศทางขึ้น การเคลื่อนที่ใน

การเคลื่อนทำนองแบบข้ามขั้นขึ้นและลง

การเคลื่อนทำนองแบบตามขั้นขึ้นและลง

การเคลื่อนทำนองทิศทางคงที่

ภาพประกอบที่ 4 ตัวอย่างการเคลื่อนที่ของแนวทำนองในเพลงดริ

2) หลักการทำเสียงประสานให้กับแนวทำนอง (Harmonization) ซึ่งประกอบด้วย

การทำเสียงประสานแบบ 2 แนว

การทำเสียงประสานแบบ 3 แนว

การทำเสียงประสานแบบ 4 แนว

ภาพประกอบที่ 5 ตัวอย่างการทำเสียงประสานให้กับแนวทำนองในเพลงตรู

3) การสร้างแบคกราวด์ (Back Ground) ซึ่งประกอบด้วยแบคกราวด์ใน 4 รูปแบบ คือ แบคกราวด์ที่เป็นกลุ่มจังหวะ (Rhythmic Pattern) แบคกราวด์ที่เป็นกลุ่มของสัดส่วนจังหวะ (Rhythmic Back Ground) แบคกราวด์ที่เป็นเสียงประสาน (Harmonic Back Ground) และแบคกราวด์ที่เป็นทำนอง (Melodic Back Ground) ดังตัวอย่างในภาพประกอบที่ 6

ภาพประกอบที่ 6 ตัวอย่างการสร้างแบคกราวด์ ในเพลงจำปีจำปา

4) การสร้างบทนำ (Introduction) บทเชื่อม (Interlude) และบทจบ (Ending) โดยใช้วิธีการแต่งขึ้นใหม่ทั้งบทนำ บทเชื่อม และบทจบ โดยเลือกใช้วิธีการให้สอดคล้องกับอารมณ์ของบทเพลง ดังตัวอย่างในภาพประกอบที่ 7,8,9

การสร้างบทนำด้วยเสียงประสาน

ดรู

การสร้างบทนำด้วยกลุ่มจังหวะ

ภาพประกอบที่ 7 ตัวอย่างการสร้างบทนำ ในเพลงดรู โดยใช้ กลุ่มจังหวะ และกลุ่มเสียงประสาน

การสร้างทำนองโดยการเคลื่อนของโน้ตแบบครึ่งเสียง

การใช้ Half Famine Cadence (i-V)

ภาพประกอบที่ 8 ตัวอย่างการสร้างบทเชื่อมในเพลงตาชาจตรัย โดยใช้ การสร้างทำนองแบบครึ่งเสียง และการใช้ Half Famine Cadence (i-V)

การสร้างทำนองจากโน้ตในบันได

การใช้ Perfect Authentic Cadence(V-I)

ภาพประกอบที่ 9 ตัวอย่างการสร้างบทจบเพลงจำปีจำปา โดยการสร้างทำนองจากโน้ตในบันไดเสียง และการใช้ Perfect Authentic Cadence (V-I)

5) การดำเนินคอร์ด (Chord Progression) และจุดพัก (Cadence) ใช้ในการวางทิศทางการประสานเสียง ดังตัวอย่างในภาพประกอบที่ 10

เพลงตรู

ภาพประกอบที่ 10 ตัวอย่างการดำเนินคอร์ด (Chord Progression) และจุดพัก (Cadence) ในเพลงตรู

6) ทฤษฎีการสอดทำนอง (Counterpoint) ใช้ในการสร้างแนวทำนองประกอบ ดังตัวอย่างในภาพประกอบที่ 11

ภาพประกอบที่ 11 ตัวอย่างการใช้ทำนองสอดประสานในเพลงตรู

จากนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวางแผนและร่างกรอบของการเรียบเรียง โดยยึดถือโครงสร้างเดิมของบทเพลงเป็นหลัก ทั้งในส่วน
ของโครงสร้างทำนอง และจังหวะ จากนั้นจะนำทฤษฎีดนตรีสากลที่เกี่ยวข้องกับการเรียบเรียงดนตรีมาประยุกต์และเพิ่มเติมในส่วนที่
สามารถเพิ่มได้ โดยยึดวิธีการทั้งของดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้และดนตรีสากลในการเรียบเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการเรียบเรียงและบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ในรูปแบบวงดนตรีคอมโบ้
ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียบเรียงและการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้แบบดั้งเดิม พบว่า ดนตรีอีสานใต้ มีบทบาททางสังคมที่สำคัญ
ต่อการดำเนินวิถีชีวิตของกลุ่มชนในพื้นที่อีสานใต้ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อต่างๆ รวมถึงการมีบทบาทในการเป็น
เครื่องช่วยสร้างความผ่อนคลายสร้างสุนทรียศาสตร์ให้กับคนในสังคม วงดนตรีอีสานใต้ที่พบได้บ่อยในปัจจุบันนั้น มีลักษณะการ
ผสมวง 2 รูปแบบวง คือ วงกันตรึม และวงมโหรีอีสานใต้ การบรรเลงนั้น มีการจัดชุดเพลง โดยลำดับ ได้แก่ 1) เพลงไหว้ครู 2)
เพลงจังหวะปานกลาง 3) เพลงจังหวะเร็ว 4) เพลงลา การเรียบเรียงดนตรีเป็นพื้นผิวแบบดนตรีทำนองเดียว (Monophony)
วิธีการบรรเลงนั้น จะบรรเลงแบบดนตรีทำนองเดียว หรือ การบรรเลงไปพร้อมกัน (Unison) โดยมีการบรรเลงทำนองหลักควบคู่
กับเครื่องประกอบจังหวะและมีการสอดทำนอง สอดทำนองรวมถึงการใช้โน้ตที่เป็นเสียงประสานบ้างแต่ไม่มาก แนวดนตรีหลักมี
เพียง 1 แนว การบรรเลงจะเพียงวงดนตรีบรรเลงหรืออาจมีการขับร้องประกอบด้วยก็ได้

2. การประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการเรียบเรียงและบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ในรูปแบบวงดนตรีคอมโบ้ พบว่า
ทำได้โดย นำเครื่องดนตรีทุกเครื่องที่ใช้มาจัดเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างกลุ่มสีสันทันของเสียง โดยเครื่องดนตรีแต่ละเครื่องมีบทบาทหน้าที่ที่มี
ความสำคัญเท่ากัน เครื่องดนตรีที่มีระดับเสียงสามารถใช้เป็นเครื่องดำเนินทำนอง ทั้งทำนองหลักและทำนองรอง รวมถึงเสียง

ประสานได้ทุกเครื่องมือ เครื่องดนตรีกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ สามารถใช้ร่วมกันได้ทั้งวงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้และวงดนตรีคอมโบ้ สร้างทำนองใหม่ที่ใช้ประกอบ ทั้งบทนำ บทเชื่อม บทจบ รวมถึงทำนองประกอบต่าง ๆ ด้วยหลักการเคลื่อนที่ของแนวทำนอง โดยนำวิธีการเคลื่อนที่ของแนวทำนองมาใช้ในทุกรูปแบบของการเคลื่อนที่ แล้วสร้างเสียงประสานด้วยวิธีการสร้างการดำเนินคอร์ด และจุดพัก (Chord Progression) (Cadence) แล้วทำการประสานเสียงด้วยวิธี Harmonization การสร้างพื้นผิวให้กับบทเพลง ด้วยวิธีการสร้างแบคกราวด์ รวมถึงการสอดทำนอง (Counterpoint)

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการเรียบเรียงและบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ในรูปแบบวงดนตรีคอมโบ้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียบเรียงและการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้แบบดั้งเดิม ในด้านวิธีการบรรเลงนั้น มีการจัดลำดับของเพลงต่าง ๆ เป็นชุดเพลง มีการใช้เพลงที่หลากหลาย แตกต่างกันไปตามระยะเวลาของการแสดงในแต่ละงาน มีการลำดับเพลง คือ 1) เพลงไหว้ครู เป็นเพลงจังหวะช้า 2) เพลงจังหวะปานกลาง 3) เพลงจังหวะเร็ว 4) เพลงลา เห็นได้ว่าการลำดับเพลงจะให้ความสำคัญกับบทเพลงที่ใช้สำหรับไหว้ครูมาบรรเลงก่อนบทเพลงอื่นเสมอซึ่งสอดคล้องกับพหุชาณัฐ ตูจินดา (2558, น.87) ที่ได้กล่าวถึงเพลงของวงปี่พาทย์พื้นบ้านว่า ให้ความสำคัญกับเพลงครูหรือเพลงชั้นสูง เพราะเป็นเพลงที่ใช้สำหรับเริ่มต้นในการเรียนรู้ดนตรีปี่พาทย์และเป็นเพลงสำคัญที่ใช้เริ่มต้นในการบรรเลงเพื่อบูชาครูบาอาจารย์ที่ล่วงลับ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้านดนตรีในทุก ๆ กิจกรรมทั้งในงานพิธีมงคลและงานพิธีอวมงคล และสอดคล้องกับ (สุพรรณิ เหลือบุญชู, 2545, บทคัดย่อ) ได้กล่าวว่าบทเพลงชั้นสูงหรือบทเพลงครูเป็นบทเพลงประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญหนึ่งในสามประเภทของรูปแบบดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ นิยมใช้เป็นเพลงแรกในการถ่ายทอดและการบรรเลงในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเป็นการบูชาครูอาจารย์ ในส่วนของการเรียบเรียงดนตรีนั้นม้องค์ประกอบหลักคือทำนองหลักและการประกอบจังหวะ หลักและกรอบของการบรรเลงยังยึดหลักของดนตรีแบบแนวเดียว (Monophony) และดนตรีหลายแนวที่มีแนวทำนองหลักสำคัญเพียงทำนองเดียว (Homophony) การเรียบเรียงไม่ได้มีการเขียนหรือบันทึกโน้ตเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นหลักในการบรรเลงในรูปแบบดนตรีทำนองเดียวไปพร้อมกัน (Unison) และมีการล้อทำนอง สอดทำนอง รวมถึงเสียงประสานบ้าง บางโอกาสจะบรรเลงควบคู่กับการขับร้อง

2. การประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการเรียบเรียงและบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ในรูปแบบวงดนตรีคอมโบ้ มีการอบในการเรียบเรียงคือ คงไว้ซึ่งความสำคัญของแนวทำนองหลัก ทั้งการเคลื่อนที่ของทำนอง อัตราความเร็วของจังหวะ รวมถึงคิ่ตลักษณ์ของบทเพลง แล้วเพิ่มเติมองค์ประกอบของดนตรี ซึ่ง ได้แก่ เสียงประสาน กลุ่มของจังหวะที่กำหนดขึ้นใหม่ภายใต้อัตราความเร็วที่ใกล้เคียงบทเพลงดั้งเดิม ทำนองประกอบที่สร้างเพิ่มเติม ซึ่งสิ่งที่นำมาเพิ่มเติมนี้สามารถทำให้เห็นถึงการผสมผสานกันระหว่างดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้กับดนตรีสากล ทั้งในตัวบทเพลง และหลักการของดนตรี ทำให้เกิดมิติใหม่ของดนตรีพื้นบ้าน โดยอาศัยหลักการและการประยุกต์ใช้ทฤษฎีดนตรีสากล ดนตรีที่เกิดขึ้นนี้เป็นลักษณะดนตรีในรูปแบบการผสมผสานที่เกิดจากการนำองค์ประกอบทางดนตรีของดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสากลมารวมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิบูลย์ ตระกูลอุ้น (2558, น.53) ที่ได้กล่าวถึงบาร์ตอกว่า ได้พัฒนาดนตรี โดยรวมเอาองค์ประกอบดนตรีพื้นบ้าน โครงสร้างดนตรีที่เป็นแบบแผนดั้งเดิม และเสียงของดนตรีศตวรรษที่ 20 มาไว้ด้วยกัน โดยทำนองเพลงพื้นบ้านมีลักษณะใกล้เคียงกับ โหมตเพลงโบสถ์หรือโหมตของกรีกโบราณ ซึ่งเป็นโหมตที่ใช้กันดั้งเดิม เช่น โหมตเพนทาโทนิค (Pentatonic) การเรียบเรียงในครั้งนี้ผู้วิจัยยังได้คำนึงถึงการจัดองค์ประกอบทางดนตรีให้มีความเหมาะสม ทั้งต่อตัวบทเพลงและการนำบทเพลงที่เรียบเรียงใหม่ไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ เช่น เหมาะสมต่อทักษะของนักดนตรีที่จะบรรเลง โน้ตเพลงไม่ยากจนเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับระวีวัฒน์ ไทยเจริญ (2561, บทคัดย่อ) ได้นำเสนอวิธีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียบเรียงเสียงประสานแบบแจ๊สเพื่อปรับใช้ในการเรียบเรียงเพลงไทยสำหรับเครื่องเป่าในวงบิ๊กแบนด์

ว่าการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการประสานเสียงแบบแจ๊สในการเรียบเรียงเพลงไทยสากลมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ ประสบการณ์สุนทรีย์ในการฟังของผู้ฟัง และยึดโครงสร้างเดิมของทำนองเพลงไว้ รวมถึงการจัดองค์ประกอบในการเรียบเรียงให้เหมาะสมกับทักษะของผู้บรรเลงและวัตถุประสงค์ของการบรรเลง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

- 1.1 ควรมีการนำผลงานสร้างสรรค์ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน โดยเฉพาะในด้านการเรียบเรียงและรวมวงดนตรี
- 1.2 ควรมีการนำบทเพลงอีสานใต้ที่เรียบเรียงขึ้นใหม่ไปประยุกต์เป็นชุดการแสดงของวงดนตรีคอมโบ้ตามโอกาสอันควร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการศึกษาถึงการเรียบเรียงบทเพลงพื้นบ้านอีสานใต้สำหรับวงดนตรีรูปแบบอื่น ๆ
- 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ในลักษณะบูรณาการกับองค์ประกอบอื่น ๆ ทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยดีผู้วิจัยขอขอบคุณนักดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้วงวันมรุข ขอขอบคุณคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ผู้สนับสนุนทุนในการวิจัย และขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยในทุกด้านกระทั่งการวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ชูวิทย์ ยุระยง, วิชาลัมพ์ เหล่าวานิช และสการัฐ สายบุญมี. (2563). แนวทางและวิธีการผสมผสานดนตรีไทยและดนตรีสากลในบทเพลง “เกษตร-กษัตริย์” บทเพลงพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 7(1)
- พิชชาณัฐ ตู้อินดา. (2558). *การศึกษาของคัมภีร์วาทะพื้นบ้าน บ้านหนองไทร ตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น*. (รายงานการวิจัย). กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- ระวีวัฒน์ ไทยเจริญและคณะ. (2561). *ศึกษาวิธีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียบเรียงเสียงประสานแบบแจ๊สเพื่อปรับใช้ในการเรียบเรียงเพลงไทยสำหรับเครื่องเป่าในวงบิ๊กแบนด์: กรณีศึกษาบทเพลงในคอนเสิร์ตราชธานีสดุดี*. (รายงานการวิจัย) สาขาดุริยางคศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิบูลย์ ตระกูลฮั่น. (2558). *ดนตรีศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพรรณิ เหลือบุญชู. (2545). *การศึกษาคัมภีร์และวิเคราะห์ดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้*. (รายงานการวิจัย). ภาควิชาทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Sirindhorn Music Library. (2019). *Contemporary music*. Retrieved from <http://sirindhornmusiclibrary.mahidol.ac.th> (In Thai).